

Семен Г. Я.,

доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАЗЕТНИХ ТЕКСТІВ

Анотація. У статті подано деякі граматичні особливості газетних текстів, що діляться на морфологічні й синтаксичні, проаналізовано функціонування явищ граматики в газеті.

Ключові слова: газета, текст, морфологія, синтаксис, емфатичні конструкції.

Постановка проблеми. Мова перебуває в стані постійного розвитку, за яким лінгвісти слідкують, який аналізують і висвітлюють. Газетний матеріал надає можливість віднайти ті особливості, що характеризують мовні явища, оскільки він відзначається актуальністю, необхідністю проінформувати читачів про події, дати їх оцінку, пояснити явища дійсності.

Мові газети присвячено низку робіт, як теоретичних, так і практичних [1; 2; 3; 4; 5], де розглядаються різноманітні питання, пов'язані з особливостями газетних текстів, їх впливу на читачів. В останній період у працях, присвячених засобам масової комунікації, основна увага зосереджується на новітніх технологіях, що закономірно та відповідає змінам у статусі газети. Однак газетний текст, на нашу думку, усе ще становить значний інтерес як джерело інформації, має свої традиції, свою, можливо, обмежену читачську аудиторію, свій штат висококваліфікованих і талановитих журналістів, котрі подають глибокі, змістовні й вартісні матеріали. Не всі статті можуть бути написані бездоганно, праця журналіста часто пов'язана з обмеженістю в часі та стресом, але в газетних текстах ми знаходимо багатство лексики, фразеології, різноманітних стилістичних засобів, відображення розмовного варіанта мови, науково-популярні матеріали.

Стиль допису залежить від теми, жанру, авторських особливостей викладу. Усе це потрібно враховувати під час аналізу газетних матеріалів, які дають змогу спостерігати за розвитком мови, її динамікою й змінами.

У центрі уваги нашої розвідки – граматичні особливості газетного тексту, що зумовлені основним завданням тексту газети: привернути увагу читачів до певного явища дійсності, останніх подій у країні та світі, новин у різноманітних сферах життя, від політики до спорту. Велике значення має також і спрямованість газети, яка може бути націлена на ґрунтовне висвітлення явищ дійсності або на розважальний чи сенсаційний ефект.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі англомовних газет The Daily Telegraph (DT), The Wall Street Journal Europe (WSJE), The New York Times (NYT), The Detroit News (DN), Southern Illinoisan (SI), USA Today (USAT), Edmonton Journal (EJ), Daily Mail (DM), Detroit Free Press (DFP), The Guardian (G), Daily Star (DS) було здійснено вибірку тих граматичних явищ, що сприяють передаванню основних думок автора, мають експресивне забарвлення, привертають увагу читачів. Усі виділені граматичні особливості можна поділити на морфологічні й синтаксичні. До морфологічних належить уживання такого:

1) означень, що виражені фразою або реченням: *butter-wouldn't-melt persona*;

2) емфатичного *do*: *I do believe we can catch them*;

3) найвищого ступеня порівняння прикметників: *the wealthiest investment funds*;

4) граматичної омонимії: *going* (герундій) *the going* (віддієлівний іменник); *two* (числівник) *to* (частка);

5) виділення курсивом окремих частин мови: *She is guilty*;

6) присвійного займенника *your*: *your front door*.

Синтаксичні особливості включають використання такого:

1) емфатичних конструкцій: *It is the victims, who deserve compensation*;

2) питань: *What about us? What happened? What exactly is going on here? Is the Mail missing something? Can Japan Forgive a Fallen Net Star?* (заголовок) “*Who DO I Trust?*” (підзаголовок);

3) конструкцій з інфінітивом:

a) інфінітива з відокремленою часткою *to*: *to further cement his place is England's four-man cricket* (Split Infinitive);

b) суб'єктного інфінітивного комплексу: *Ferguson is likely to field a number of first-teamers tomorrow*; *She was revealed to have claimed* (Subjective with the Infinitive);

в) прийменникового інфінітивного комплексу: *too successful for London to ignore* (the for to Infinitive construction);

4) інвертованого порядку слів: *Rarely do these companies trade at a discount to the market*;

5) еліптичних речень: *Remember when restaurants served wholesome basics the old-fashioned way?*

6) конверсії: *the school's then – headmaster, to partner with*.

Поява означення, структурно вираженого фразою чи реченням, зумовлена тенденцією стислості й необхідністю передати мінімальною кількістю слів якомога більше інформації [6, с. 40]. Цей тип означення з'являється лише в препозиції, передує іменникам типу *expression, air, attitude*, котрі зазвичай описують поведінку людини або вираз обличчя, обставини комунікації, що не передаються лінгвістичними засобами. Елементи фрази або речення завжди пишуться через дефіс, так указуючи на тимчасовий характер структури фрази. Речення та фрази, трансформовані в означення, втрачають свою незалежність, отримують новий статус, як інтонаційно, так і графічно [7, с. 159–160].

У дописах Daily Star Forum під рубрикою *Send you jokes* знаходимо: *My dad has a never-say-die attitude. I've tried telling him dices is grammatically incorrect shellsbells*. Рецензія на фільм містить уточнення: *fly-on-the-wall documentary*. У газетних статтях означення, виражені фразами або реченнями, описують не лише психологічні особливості людей. Мова може йти й про інші явища, такі як політика чи технології: *guns-and-butter policy; first-past-the-post system; hit-to-kill technology; one-size-fits-all analysis; impossible-to-achieve mission; a larger-than-expected interest-rate increase; supply-and-demand driven market; us-and-them situation*.

Допоміжне дієслово *do* у стверджувальних реченнях уживається емпатично: “I do believe we can catch them”, Hamilton said. Якщо, використавши прийом трансформації, переробити речення й забрати *do*, то отримаємо таке: I believe we can catch them. Речення буде звучати нейтрально, буде позбавлене емоційності, впевненості мовця, у цьому випадку спортсмена, у своїх можливостях. Це явище зустрічається в підрядних додаткових реченнях: I think it does distinguish us. У статті про студентські проблеми з облаштуванням власного побуту “Students wrestle with the duvet challenge” йде мова про те, що батьки дають певні пояснення своїм дітям: Mums do tell their children how to do these things. В іншій статті Аманда Холден підтверджує свою впевненість у власних силах за допомогою емпатичного використання *do*: I do feel like a competition winner. Аманда брала участь у конкурсі «Британія має талант» – “Britain got a Talent”. Коли йдеться про таку непересічну особистість, як Алан Вікс, якого вже немає, дієслово вживається в минулому часі: “a man who really did know the sport of skating back to front”. У газетному тексті можуть подаватися статистичні дані, що свідчить про компетентність журналістів і ґрунтовну підготовку до написання статей, але оскільки завдання газети відрізняється від завдання статистичного звіту – лише подати цифри, то тут зустрічається емпатичне *do*: Twenty-two of the 25 poorest countries of the world are in Africa, and only in Africa do economists expect poverty to increase. It is claimed that 54% of Africans live below the poverty line. WSJE Apr 28-29, 2000, p. 8.

Тематикою дописів і основними завданнями газетних текстів зумовлено використання в статтях прикметників у найвищому ступені порівняння: the hottest holiday gift, 10 Hottest Vehicles. Журналісти отримують завдання знайти інформацію про переможців, про тих, хто показав найкращі результати, або звертаються до найбільш важких і болючих проблем, де використання прикметників у найвищому ступені порівняння сприяє емоційності оповіді, привертає увагу до злободенних проблем: its brightest and best people, the Iranian elections were “the cleanest” in the world, the world’s biggest companies, the worst of all worlds, worst nightmare, the most telling sign, the most morally corrupt. Це граматичне явище зустрічається в реченнях, що мають узагальнений характер: Traditionally, the Speaker has been one of the grandest figures in Britain public life. DM June 13, 2009, p. 31. Прикметник *grand* має літературне забарвлення. У підзаголовку статті “Good year for the roses” уживається найвищий ступінь порівняння: Perfect mix of sun and rain produce best ever blooms, у самому тексті теж знаходимо: the best in recent history. У наступному реченні це явище використовується разом із суб’єктивним інфінітивним комплексом: I expect us to have one of our busiest summer on record. Загроза ядерної війни хвилює людство: Korean peninsula is “where the chances of nuclear war are the highest in the world” DT June 15, 2009.

У тексті газети певні частини мови замінюються своїми омонімами. Омофони *to* і *two* можуть уживатися в окремих виразах і скороченнях, наприклад: One 2 One; B2B = business to business, B2C = business to consumers. Це явище використовується в текстах газети. Студенти мають проблеми в гуртожитках із веденням господарства. Щоб їх підготувати до самостійного життя, створюються спеціальні школи, одна з яких називається How 2 Boil Water. Таке незвичне формулювання привертає увагу підлітків. Зустрічається також повтор омонімічних форм зі зміною частини мови в контексті. У рекламі йдеться про мож-

ливість англійців подорожувати до Франції: When the going gets tough, you can still afford to get going, де the going – віддієслівний іменник, going – герундій.

Використання курсиву для виділення окремого елемента розглядається стилістикою в межах виражальних засобів, але, оскільки спостерігається певна тенденція до виділення окремих частин мови, це питання можна розглядати й із погляду граматичних особливостей газетного тексту. Для того щоб підкреслити впевненість автора статті в невинуватих витратах, які Жакі Сміт разом зі своїм чоловіком собі дозволила, перебуваючи в англійському парламенті, уживається курсив: She looked guilty. She is guilty. DM, March 31, 2009. Дієслово *to be* в третій особі однини виділяється на фоні паралелізму та анафоричного повтору. У короткій замітці йдеться про нелегальних емігрантів у Британії (Britain is the asylum capital of Europe). Їх реєструють і контролюють не тоді, коли вони приїжджають до Британії, а тоді, коли вони виїжджають із країни: It’s not the people heading out we need to control, it’s all those coming in. DM March 31, 2009, p. 15. Виділяється курсивом *out*. У наступному прикладі виділено особовий займенник першої особи множини: But in this case we, the taxpayers, are being asked to pay for it. DM March 31, 2009, p. 23. Така побудова фрази висловлює емоції автора, ставлення до проблем, звернення до читачів, прагнення зробити їх своїми однодумцями. Важливим є вживання присвійного займенника *your* для підкреслення того, що це життєво важливе для читачів і становить їхній безпосередній повсякденний досвід.

Синтаксичні особливості не менш важливі, ніж морфологічні, вони сприяють виділенню основних думок. У статті “We want to join the euro, says Mandy” йдеться про те, що Лорд Мендельсон викликав протест тим, що вітав упровадження євро: “It is deeply disturbing that the man, who now makes most of the Government’s policies has declared Britain should join the euro.” DM June 13, 2009, p. 2. Початок речення виноситься в підзаголовок статті “It is deeply disturbing”.

Аргументованість, звернення до фактів, глибокий аналіз подій, уміння відстоювати свої погляди, здатність полемізувати – усе це виражається у використанні питань, котрі можуть бути як на початку, так і посередині, а також у кінці статті, можуть використовуватися і заголовках і підзаголовках: After all, in today’s tough times, why would you pay more for so much less? Питання можуть мати еліптичну структуру: Missing holidays, sunshine and faraway places? Вони можуть подаватися в дужках у вигляді вставного елемента, що відображає реакцію автора: Mrs. Bethell has since given up on politics (who can blame her?) DM June 13, 2009, p. 30. Короткий допис під світлою акторки-володарки премії Оскара починається із запитань, у котрих відчувається докір у нещирості: Does Kate Winslet ever stop acting? Even in real life? Працюючі матері не зможуть повірити, що Кейт не мала помічниць у догляді за дитиною, бо інакше неможливо зіграти в 16 фільмах після народження первістка.

Інфінітив із відокремленою часткою *to* (Split Infinitive) виділяє й підкреслює думки, надає більшої експресивності висловлюванню. У інфінітиві цього типу вводиться елемент між часткою *to* і дієсловом [8, с. 288]. Таким елементом зазвичай є прислівник, може бути також слово *better*: to finally bring, to finally upstage, to constantly push and shove people, to furiously denounce, to already think, to necessarily reduce, were to now try, to artificially boost its feedback, to even consider, to better reflect, to significantly increase, to formally approve.

Оскільки порядок слів в англійській мові сталий, інвертований порядок слів є доволі вагомим виражальним засобом і використовується для посилення ефекту від повідомлення: *not only is he producing ideas; Full of holes it may be.*

Висновки. У газетних текстах актуальні питання сучасності детально й кваліфіковано висвітлюються: криза емігрантів, занадто велика кількість ефірного часу, відведеного виступам рок-груп, глобальне потепління та його вплив на довкілля, зокрема на птахів, вияви корупції в британському уряді, зловживання посадовими особами своїм становищем, зростання злочинності, боротьба за життя пацієнтів, поляризація суспільства, зростання прірви між багатими й бідними країнами світу. Такі граматичні явища, як емпатичні конструкції, питальні речення, інфінітив із відокремленою часткою *to*, інверсія, еліipsis, конверсія, а також уживання означень, що виражені фразою або реченням, емпатичного *do*, найвищого ступеня порівняння прикметників, виділення дієслів-зв'язок, займенників, прийменників курсивом, пряме звернення до читачів як до співрозмовників і односторонців, завдяки використанню присвійного займенника *you* сприяють реалізації основного завдання газетного тексту – інформування читачів.

Перспективою дослідження може бути вивчення відхилень від граматичних норм, котрі спостерігаються в газетних текстах: *I just could not believe what I was hearing. DT June 15, 2009; And what we are seeing at the moment is modest selling.* Такі форми дедалі частіше вживаються, вони є відображенням розмовної мови й потребують детального розгляду.

Література:

1. Gillmor D. *We the media: grassroots journalism by the people, for the people* / D. Gillmor. – Cambridge : O'Reilly, 2006. – 301 p.
2. Аль-Саїд М. Хронотоп газетного тексту (лінгво-когнітивне дослідження на матеріалі інформаційних повідомлень англомовних га-

зет) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / М. Аль-Саїд ; Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. – Одеса, 2001. – 17 с.

3. Бойчук К.В. Мова газетних текстів як засіб впливу на читача / К.В. Бойчук // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острогоз : Вид-во нац. ун-ту «Острозька академія», 2009. – Вип. II. – С. 135–139.
4. Читаємо пресу англійською мовою : [навч. посіб.] / укл. О.В. Пінська. – К. : Знання, 2007. – 152 с.
5. Стародубцева Т.В. *Reading Papers and Discussing News* : [навч. посіб.] / Т.В. Стародубцева. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 240 с.
6. Грамматика англійського языка. Синтаксис : [пособ. для студ. пед. ин-тов и ун-тов] / [В.Л. Каушанская, Р.Л. Ковнер, О.Н. Кожевникова и др.] ; под ред. проф. Б.И. Ильиша. – 6-е изд. – К., 1997. – Ч. 2. – 1997. – 100 с.
7. Galperin I.R. *Stylistics* / I.R. Galperin. – М. : Vyssaya Škola, 1981. – 334 p.
8. Alexandr L.G. *Longman Advanced Grammar: Reference and Practice*
9. L.G. Alexander. – Harlow : Pearson Education LTD, 2001. – 304 p.

Семен Г. Я. Грамматические особенности газетных текстов

Аннотация. В статье представлены некоторые грамматические особенности газетных текстов, которые делятся на морфологические и синтаксические, проанализировано функционирование явлений грамматики в газете.

Ключевые слова: газета, текст, морфология, синтаксис, эмпатические конструкции.

Semen H. Grammar peculiarities of newspaper texts

Summary. The article deals with some grammar peculiarities of newspaper texts which are subdivided into morphological and syntactical, the functioning of grammar phenomena is educated.

Key words: newspaper, text morphology, syntax, emphatic constructions.